

Сьогодні

Урок
№5

Спільнокореневі слова й форми слова

Мета: учити добирати спільнокореневі слова; відрізняти форми слова від спільнокореневих слів; обґрунтовувати важливість бережного ставлення до мови; формувати компетентність спілкуватися рідною мовою, соціальну, громадянську компетентності; виховувати повагу до рідної мови, до традицій своєї країни.

Встали, дітки, всі рівненько,
Посміхнулися гарненько,
Настрій на урок взяли
Й працювати почали.

Я – учень.

Я не боюся
висловити
свої думки.

Я –
особистість
творча.

Помилившись,
я міркую далі.

Я думаю,
аналізую.

Я хочу
багато знати.

Шукаю істину.

Я сьогодні буду
активним.

❖ **Сьогодні на уроці говоритимемо про будову слова. Пригадаємо, які слова називають спільнокореневими та чим вони відрізняються від форм слова.**

Сьогодні

Перевірка домашнього завдання

Сьогодні

Запишіть сьогоднішню дату

Класна робота

Робота із
підручником
«Українська мова»
Н. Голуб та ін.,
с. 9-11.

наоди́нці

бенте́жити

насоло́да

1. Що називають формою слова?
2. Що спільного і відмінного між формою слова і спільнокореневими словами?

Відповідно до запитань
сформулюйте особисті цілі.

Вправа 11. Розгляньте таблицю. Доберіть і запишіть запитання, на які вона дає відповіді. Які слова з третьої колонки є прикладами до першої групи, а які — до другої? Обґрунтуйте

Спільнокореневі слова мають однаковий (спільний) корінь, але відрізняються лексичними значеннями.

Форми слова мають однаковий (спільний) корінь, лексичне значення, а відрізняються лише граматичною формою (числа, відмінка, роду)

Пісня, пісенний, піснею, пісенька, пісням, пісняр, пісню, пісенно

Вправа 12. Прочитайте речення. Якою темою вони об'єднані? Що для вас означає поняття «висока музика»? Яка музика дає вам відчуття насолоди, а яка — надихає? Як ви любите слухати музику — наодинці чи з друзями?

1. Висока музика — та, що не грає зі слухачем, а допомагає йому інтелектуально й душевно зростати (Л. Морозова). 2. Усі пісні асоціюються з певними подіями і людьми. Улюблена пісня завжди нагадує подію, що викликала сильні емоції. 3. Відомий скрипаль Джошуа Белл одного разу взяв участь у незвичайному експерименті. Він грав на скрипці впродовж 45 хвилин на станції метро під виглядом простого музиканта. Люди проходили повз нього, і тільки семеро зацікавилися його музикою.

Вправа 12. Прочитайте речення. Якою темою вони об'єднані? Що для вас означає поняття «висока музика»? Яка музика дає вам відчуття насолоди, а яка — надихає? Як ви любите слухати музику — наодинці чи з друзями?

4. Якщо комусь здається, що він не любить музику або не розуміє її — це означає, що він усього лише не встиг знайти свій улюблений напрям. 5. Хто хоч раз чув пісні та музичні композиції Джо Дассена, ніколи не забуде низький чарівний голос цього елегантного співака, його задушевну манеру виконання (з інтернету).

Вправа 12. Випишіть окремо форми одного слова, а також спільнокореневі слова. Обґрунтуйте свій вибір

Пісні – пісня, музика – музику.
Скрипаль – скрипка, музикант –
музика – музичні, пісня – співак.

Пісні – пісня, музика – музику –
форми слова.
Скрипаль – скрипка, музикант –
музика – музичні, пісня – співак – ні
форми слова, ні спільнокореневі.

Пригадайте тексти своїх улюблених пісень.
Про що в них ідеться?
Яких струн вашої душі вони торкаються?
Перекажіть своїми словами улюблену пісню.

Спільнокореневі слова мають важливе значення для творення тексту, вони пов'язують між собою речення, і так забезпечують його цілісність.

Скрипка багата настроями. Настрій скрипки — це її струни, її стрій. Скрипка — струнний інструмент у найповнішому розумінні слова: звук тут народжується тоді, коли скрипаль торкається струни. Смичок — це теж струни, лиш особливо тонкі. Скрипкових струн — чотири. Як чотири основні елементи «стихії»: земля, вода, повітря, вогонь. Давши волю своїй душі, скрипка осінньою павутиною може проснуватися при самій землі, може зажебоніти струмком, заплакати вітром, злетіти вогненним чардашем або арканом — навколо ватри. Тих струн — чотири, як чотири пори року. Для кожної пори у скрипки достатньо голосу й відповідного настрою. І все ж, як у людини, так само й у скрипки, є улюблена пора року. Для скрипки — це осінь (А. Содомора).

- Що вам було відомо про скрипку до прочитання тексту?
- Яка інформація здивувала вас?
- Чому автор поєднує скрипкові струни зі стихіями, порами року?
- Який буває настрій у скрипки?
- Чи любить сучасна молодь слухати гру скрипки? Чому?

Вправа 14. Випишіть форми слів. Назвіть спільнокореневі слова. Яка їхня роль у тексті? Із чим у вашій уяві асоціюється скрипка?

Форми слова:

Скрипка – скрипки

Настроями - настрій

Струни - струн

Земля – землі

Спільнокореневі слова:

**Скрипка – скрипаль,
скрипковий**

Струни - струнний

Вогонь - вогненним

**Побудуйте діалог, в основі
якого має бути обмін
власними музичними
вподобаннями.**

Дайте розгорнуту відповідь на запитання, чи є спільнокореневими слова «клуб», «клубний», «клубовий», «клубок», «клубочок», «клубочіти». Якими знаннями для цього ви скористалися?

Поміркуйте над проблемою: що робити, якщо у вашій присутності увімкнули пісню, що містить нецезурні слова, заклик до жорстокості? Запишіть усі можливі варіанти вашої поведінки. Обговоріть їх. Виберіть найефективніший, на вашу думку. Обґрунтуйте свій вибір.

Відскануй QR-код або
натисни на коло!

- Сьогодні я дізнався...
- Було цікаво...
- Було складно...
- Я зрозумів (-ла), що...
- Тепер я зможу...
- Я навчився (-лася)...
- У мене вийшло...
- Я зміг / змогла...

Виконайте вправу 18.

*Короткий запис у щоденник
с. 11 впр. 18.*